

Görünmeyenlerin Tanınması

Sanem Yazıcıoğlu
Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi
sanemy@istanbul.edu.tr
(0000-0001-5240-9981) - ORCID

Özet

Tanıma ve tanınma ilişkisinde sıklıkla göndermede bulunulan görüş Hegel'in tanınma arzusu ve buradaki çatışmayı çıkış noktası olarak alır. Tanınma sorunu bu görüş içerisinde hem güçlü olana hem de iktidara doğrudan göndermede bulunur ve tanınmayı talep eden ve tanıyan arasındaki ilişkiye baştan dayatılan bu gerilim ile birlikte tanınma, en temel zeminini bu gerilimin yarattığı çatışmada bulur. Burada dikkatle yanıtlanması gereken soru şudur; “bir çatışma ilişkisinden bir uyumlanma, bir tür barış doğar mı?” ya da başka sözlerle, çatışma yani Herakleitoscu *polemos* yaratıcı ve üretken bakış açısının kaçınılmaz kökeni midir? Burada ele alınacak konu, bu soruya bir yanıt verebilmek için başka bir yaklaşım önermeyi; “karşılıklı ilişkinin baştan kaçınılmaz bir çatışma olmadan nasıl anlaşılabilirliği, nasıl kurulabilirliği” sorusuna yanıt aramayı amaçlamaktadır.

Fenomenolojik hermeneutik kalkış noktası olarak alındığında tanıma ve tanınma, kişinin toplumsallık içerisinde kendi varoluşuna kadar uzanan zorunlu bir ilişkiye işaret eder. Bu yaklaşım bakımından değerlendirildiğinde her kişinin kendisine ait bir bakış açısıyla kurulabilecek çoğulluk ve bu çoğulluğun dile getirilmesi, gerçekliğin kurulması için bir koşuldur. Bu koşul, en son aşamada kendimizin ve başkasının gerçekliğini kurmaktan, en temelinde varoluşumuzun gerçekliğine kadar uzanan bütün deneyimlerimiz için de bir zorunluluk olarak ortaya çıkar. Böylelikle, tanıma ve tanınmanın karşılıklı oluşunun varoluş bakımından bir zorunluluk olarak konumlanmasıyla çatışma değil ama ilişkisellik zemininde bir anlayışa zemini sunulur. Fenomenolojide sıklıkla kullanılan ilişkisellik, her şeyin ve herkesin ilişkisinin kaçınılmaz olduğunu ileri süren uzam-zamansal yaşamdünyasının bir özelliğidir. Buradaki vurgu, insanın hiçbir durumda tekil olmadığını, bunu ileri süren kuramların bireyin özgürlüğüne yaptığı vurgunun hem yapay hem de ayrıştırıcı olduğunu; çünkü tam da Arendt'in vurguladığı gibi, ilişkiler ağı kaçınılmaz biçimde insanları birbirine bağlar. Tam da bu nedenle başkasının başına bile gelse toplumsallıktaki etkileşme kaçınılmazdır; olan bir yanıyla hepimize olmaktadır. Bu durumu betimlemek için Arendt'in Kant Dersleri'ndeki yorumları ve özellikle ortak duyu tartışmaları dikkat çekicidir. Arendt, Kant'ın yargı kuramında kendisinin öznelerarasılık alanına kadar genişlettiği belirleyici bir deneyimden söz eder; bu, karşıdaki kişinin bakış açısıyla da kendimizi ve dünyayı görmemiz deneyimidir. Bu noktada ileri sürmek istediğim sonuç şudur; çoğulluğu ve ilişkiselliği çıkış noktası alması nedeniyle

politik bir fenomenoloji, (i) çoğulluğun herkesin kapsadığını vurgulayarak ve bu nedenle (ii) herkesin görüşlerinin ortak biçimlenen deneyimlerimize katılması gerektiğinin altını çizerek, kamusal alanda görünüşe gelmesi sınırlanan ve reddedilen “görünmezlerin” bu çoğulluğa dahil edilmesi talebini dile getirir. Bu talep, tanıma ve tanınma ilişkisine çatışma dışında yaratıcı ve üretici olabilecek bir başka alana da yer açılması anlamına gelir.

Anahtar Sözcükler

Tanınma, tanıma, politik fenomenoloji, ilişkisellik, görünmez olanlar, Arendt